UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

3 päivänä maaliskuuta 2011 *

Asiassa C-161/09,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Symvoulio tis Epikrateias (Kreikka) on esittänyt 29.5.2008 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 8.5.2009, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Kakavetsos-Fragkopoulos AE Epexergasias kai Emporias Stafidas, aiemmin K. Fragkopoulos kai SIA OE,

vastaan

Nomarchiaki Aftodioikisi Korinthias,

Ypourgos Georgiasin ja

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

Enosis Agrotikon Synaiterismon Aigialeias tou Nomou Achaïas in osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit J.-J. Kasel (esittelevä tuomari), A. Borg Barthet, M. Ilešič ja M. Berger,

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: hallintovirkamies R. Şereş,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.7.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Kakavetsos-Fragkopoulos AE Epexergasias kai Emporias Stafidas, aiemmin K. Fragkopoulos kai SIA OE, edustajanaan dikigoros I. Ktenidis,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään E. Leftheriotou, A. Vasilopoulou ja V. Kontilaimos,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään C. Wissels ja J. Langer,

– Euroopan komissio, asiamiehenään M. Patakia,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.9.2010 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 29 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat K. Fragkopoulos kai SIA OE -niminen kreikkalainen yritys, jonka oikeudet ovat siirtyneet Kakavetsos-Fragkopoulos AE Epexergasias kai Emporias Stafidasille (jäljempänä Fragkopoulos), ja Nomarchiaki Aftodioikisi Korinthias (Korintin läänin hallinto) ja jossa on kyse siitä, että viimeksi mainittu viranomainen on kieltäytynyt myöntämästä Fragkopoulosille lupaa kuljettaa, varastoida, käsitellä ja pakata – myöhempää vientiä varten – pakkaamattomia

korintteja, jotka ovat peräisin muulta maantieteelliseltä alueelta kuin siltä, minne tämä yritys on sijoittautunut.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Hedelmä- ja vihannesjalostealan yhteisestä markkinajärjestelystä 28.10.1996 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/96 (EYVL L 297, s. 29) 1 artiklassa säädetään, että tällä asetuksella perustettu yhteinen markkinajärjestely koskee muun muassa kuivattuja viinirypäleitä (CN-koodi 0806 20).

4 Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2081/92 17 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesta maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten rekisteröinnistä annetun komission asetuksen (EY) N:o 1107/96 liitteen täydentämisestä 17.7.1998 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1549/98 (EYVL L 202, s. 25) säädetään otsikon ”Perustamissopimuksen liitteessä II mainitut ihmisravinnoksi tarkoitetut tuotteet” alla muun muassa, että Κορινθιακή Σταφίδα Βοστίτσα (Korinthiaki Stafida Vostitsa) rekisteröidään suojatuksi alkuperänimitykseksi.

Kansallinen säännöstö

5 Korinttien viennin suoja- ja tukitoimenpiteistä sekä muista niihin liittyvistä asioista annetun lain 553/1977 (FEK A' 73) 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Alueet, joilla viljellään korintteja, jaetaan kahtia seuraavasti:

a) alue A, joka käsittää Aigialeian osalääninja Akhaian läänin entiset kunnat Erineosin, Krathidan ja Felloin sekä Korintin läänin

b) alue B, joka käsittää Zakynthosin ja Kefalonian läänit, Lefkadasin saaren, Ileian läänin, Akhaian läänin (lukuun ottamatta Aigialeian osalääniä ja Erineosin, Krathidan ja Felloin entisiä kuntia) sekä Messinian läänin.

2. Alueelta B peräisin olevien korinttien tuominen alueelle A sekä niiden varastointi ja pakkaaminen tällä alueella ja vienti sieltä ulkomaille on kielletty.

3. Alueelta A peräisin olevien korinttien tuonti alueelle B sekä niiden vienti ulkomaille sen jälkeen, kun niitä on sekoitettu alueen B sisällä tuotettuihin korintteihin, on sallittua tämän lain 2 §:n 3 ja 4 momentissa säädettyjen edellytysten mukaisesti.

4. Korinttien siirto Aigialeian osaläänistä ja Akhaian läänin entisistä kunnista Erineosista, Krathidasta ja Felloista Korintin lääniin ja korinttien pakkaaminen siellä sekä vastaavasti korinttien siirto Korintin läänistä edellä mainitulle alueelle ja pakkaaminen tällä alueella on kielletty."

6 Kyseisen lain 2 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Kaikkiin pakkauksiin, jotka sisältävät alueella A tuotettuja ja siellä pakattuja sekä vietäväksi tarkoitettuja korintteja, on merkittävä kirjain 'A' sekä merkintä

a) 'ΒΟΣΤΙΤΣΑ' ('VOSTIZZA'), jos kyse on Aigialeian osaläänissä sekä Akhaian läänin Erineosin, Krathidan ja Felloin entisissä kunnissa tuotetuista, tällä alueella pakatuista ja Aigion satamasta vietävistä korinteista

b) 'ΚΟΡΦΟΣ' ('KORFOS') ('GULF'), jos kyse on Korintin läänissä tuotetuista ja pakatuista sekä Kiaton ja Korintin satamista vietävistä korinteista.

2. Edellä mainituilla alueilla tuotettujen korinttien pakkauksissa saa olla esitteitä tai mainoksia, joissa kerrotaan Vostizza- tai Gulf-nimitysten merkityksestä yleensä ja niillä varustettujen korinttien laadusta.

3. Kaikkiin pakkauksiin, jotka sisältävät alueella B pakattuja korintteja, jotka ovat sekoitus alueen A ja B korintteja, on ehdottomasti lisättävä merkintä ’PROVINCIAL’ ja valinnaisesti pakkauspaikan nimi.

4. Kaikkiin pakkauksiin, jotka sisältävät alueella B tuotettuja ja pakattuja vientiin tarkoitettuja korintteja, on ehdottomasti lisättävä merkintä ’PROVINCIAL’ ja valinnaisesti ainoastaan yksi seuraavista merkinnöistä:

a) ’ZANTE’ Zakynthosissa tuotettujen ja siellä pakattujen korinttien sekä ASO:n (rusina-alan itsesäätelyelin) myöntämien kuljetuslupien osoittamalla tavalla Zakynthosin saarelta peräisin olevien yleisesti alueella B pakattujen ja alueen B jonkin sataman kautta ulkomaille vietävien korinttien osalta

b) ’CEPHALLONIA’ Kefaloniassa tai Lefkadassa tuotettujen ja pakattujen korinttien sekä yleisesti alueella B pakattujen Kefalonian läänistä ja Lefkadasin saarelta ASO:n myöntämien kuljetuslupien osoittamalla tavalla peräisin olevien ja alueen B jonkin sataman kautta ulkomaille vietävien korinttien osalta

c) ’AMALIAS’ Amaliadan alueella pakattujen korinttien sekä yleisesti alueella B pakattujen, Amaliadan alueelta eli Elisin, Ilidan, Pinionin ja Myrtoudionin entisistä kunnista Ileian läänistä ASO:n myöntämien kuljetuslupien osoittamalla tavalla peräisin olevien ja alueen B jonkin sataman kautta ulkomaille vietävien korinttien osalta

– –”

7 Saman lain 3 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Korinttien ulkomaille vienti tapahtuu seuraavasti:

a) Vostizza-merkinnällä varustetut korintit Aigion satamasta

b) Gulf-merkinnällä varustetut korintit Korintin ja Kiaton satamista

c) Zante-, Cephallonia- ja Amalias-merkinnällä varustetut korintit mistä tahansa alueen B vientisatamasta

_ _”

8 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan lain 553/1977 perusteluista käy ilmi, että kuivattujen viinirypäleiden tuotantoalueet on jaettu alueisiin A ja B, koska alueella A tuotettuja kuivattuja viinirypäleitä pidetään parempilaatuisina kuin alueella B tuotettuja kuivattuja viinirypäleitä. Alue A on jaettu vielä kahteen osaan, joista ensimmäisessä tuotetaan korkeampilaatuisia kuivattuja viinirypäleitä. Lain perusteluista käy lisäksi ilmi kuivattujen viinirypäleiden kuljetuksesta alueiden A ja B välillä, että alueelta B peräisin olevien kuivattujen viinirypäleiden laadun parantamiseksi tälle alueelle voidaan tuoda alueelta A peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä ja sekoittaa niitä alueelta B peräisin oleviin kuivattuihin viinirypäleisiin. Lisäksi kyseisen lain 2 §:ssä lueteltujen eri merkintöjen katsottiin olevan välttämättömiä alueelta A peräisin olevien kuivattujen viinirypäleiden paremman laadun suojan varmistamiseksi, tuotteiden alkuperän ilmoittamiseksi kuluttajille, kuivattujen viinirypäleiden

tuotanto- tai pakkausalueiden esiintuomiseksi ja välillisesti lisäksi kuivattujen viinirypäleiden tuottajien työn arvostamiseksi.

9 Ypourgos Georgias (maatalousministeri) myönsi 22.11.1993 annetussa maatalousministeriön määräyksessä Vostizza-nimityksen Aigialeian osalääninja Akhaian läänin entisten kuntien Erineosin, Krathidan ja Felloin alueilla (alueen A ensimmäinen osa) tuotetun mustan korinttilajikkeen rypäleistä valmistettujen korinttien kansalliseksi suojatuksi alkuperänimitykseksi. Lisäksi vuodesta 2008 lukien Zakynthosin saarelta, joka on alueeseen B kuuluva alue, peräisin oleville kuivatuille viinirypäleille on myönnetty suojattu alkuperänimitys Σταφίδα Ζακύνθου (Stafida Zakynthou).

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

10 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Fragkopoulosilla, jonka toimialana on korinttien käsittely ja kaupan pitäminen, on tehdas kuivattujen viinirypäleiden jalostusta ja pakkausta varten Kiaton alueella (Korintin lääni). Kyseinen alue sijaitsee alueen A toisessa osassa, jossa tuotetaan Korfos-lajikkeen kuivattuja viinirypäleitä, joille ei ole myönnetty suojattua alkuperänimitystä kansallisella eikä yhteisön tasolla; pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä vain Vostizza-lajikkeella oli suojattu alkuperänimitys.

11 Voidakseen kuljettaa, varastoida, käsitellä ja pakata Korintin läänissä alueen A muista osista sekä alueelta B peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä niiden pitämiseksi kaupan – myös muissa jäsenvaltioissa – Fragkopoulos pyysi tähän tarkoitukseen lupaa Nomarchiaki Aftodioikisi Korinthiasilta.

12 Viimeksi mainittu hylkäsi 27.6.2001 kyseisen pyynnön lain 553/1977 säännösten perusteella.

13 Koska Fragkopoulosin mielestä sovellettava kansallinen lainsäädäntö oli unionin oikeuden vastainen, se valitti 17.9.2001 ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen ja vaati tämän päätöksen kumoamista. Ypourgos Georgias ja Enosis Agrotikon Synaiterismon Aigialeias tou Nomou Achaïas (Akhaian läänin maanviljelysosuuskuntien liitto) vaativat väliintulossaan riidanalaisen päätöksen pysyttämistä.

14 Fragkopoulos väittää valituksensa tueksi, että lain 553/1977 1 §:ssä säädetty velvollisuus, jonka mukaan korinttien tuotantoalueelle A sijoittautuneiden jalostusyritysten on käytettävä raaka-aineena yksinomaan alueen A siitä osasta, johon ne ovat sijoittautuneet, peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä – ja jonka välittömänä seurauksena on, että näiden yritysten on kiellettyä tuoda sekä alueen A muista osista että koko alueelta B peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä – ylittää sen, mikä on tarpeen Vostizza-lajikkeen kuivattujen viinirypäleiden laadun ja maineen suojaamisen tavoitteen saavuttamiseksi. Näin ollen kyseinen velvollisuus on sen mukaan unionin oikeuden vaatimusten ja erityisesti tavaroiden vapaan liikkuvuuden ja syrjintäkiellon periaatteen vastainen.

15 Fragkopoulos väittää tässä yhteydessä erityisesti, että kyseinen Kreikan lainsäädäntö vaikuttaa sen taloudelliseen vapauteen ja kilpailuvapauteen ja että sen vaikutuksena on, että koska tämän yrityksen kaltaisilla, alueelle A sijoittautuneilla jalostusyrityksillä ei ole käytettävissä riittävästi raaka-ainetta, ne eivät voi toimia koko kapasiteetillaan, kun taas alueelle B sijoittautuneet yritykset voivat ostaa kummaltakin alueelta A ja B peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä, jolloin niillä on käytössään runsaasti raaka-ainetta ja ne voivat tuottaa enemmän ja parempaan hintaan.

16 Fragkopoulos väittää lisäksi, että Korintin läänissä tuotetaan yhteensä 9 000 tonnia kuivattuja viinirypäleitä, joita jalostetaan tähän lääniin sijoittautuneissa ja siellä toimivissa viidessä yrityksessä, kun taas alueella B toimivat neljä yritystä jalostavat yhteensä 20 000 tonnia kuivattuja viinirypäleitä sillä seurauksella, että Fragkopoulos on taloudellisessa ahdingossa.

17 Fragkopoulos täsmentää vielä, ettei se pyynnöllään pyri saamaan lupaa sekoittaa tehtaassaan kuivattujen viinirypäleiden eri lajikkeita eikä se aio muuttaa niiden laatua tai käyttää väärin Vostizza-lajikkeen suojattua alkuperänimitystä, vaan se pyytää ainoastaan lupaa tuoda alueelleen muilta alueilta kuin Korintista peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä, käsitellä niitä ja viedä niitä tämän jälkeen siten, että kuhunkin pakkaukseen merkitään lain 553/1977 2 §:ssä kulloinkin kyseessä olevan lajikkeen osalta säädetyt merkinnät.

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii ensinnäkin Fragkopoulosin mahdollisuutta vedota kansallisessa tuomioistuimessa EY 29 artiklan kaltaiseen määräykseen tapauksessa, jossa kyseiset rajoitukset koskevat yhden ainoan jäsenvaltion aluetta ja ovat muodollisesti neutraaleja jäsenvaltioiden välisen kaupan osalta. Se toteaa tässä yhteydessä kuitenkin, että lain 553/1977 säännösten vaikutuksena on, että Fragkopoulosin on kiellettyä tuoda alueelle, jolle se on sijoittautunut, Helleenien tasavallan muilta alueilta peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä sekä niiden käsittelyä ja pakkausta varten että myös niiden viemiseksi muihin jäsenvaltioihin.

19 Toiseksi on niin, että jos unionin tuomioistuin vastaisi tähän kysymykseen myöntävästi, kansallinen tuomioistuin toteaa, että vaikkei kyseisissä kansallisissa säännöksissä muodollisesti tehdä eroa maan sisäisen kaupan ja vientikaupan välillä, ne kuitenkin rajoittavat – ainakin mahdollisesti – vientiä muihin jäsenvaltioihin. Se pohtii

näin ollen, ovatko lain 553/1977 säännökset periaatteessa EY 29 artiklan vastaisia, voidaanko ne mahdollisesti oikeuttaa EY 30 artiklan nojalla ja onko suhteellisuusperiaatetta noudatettu.

20 Tässä tilanteessa Symvoulio tis Epikrateias on päättänyt lykätä ratkaisun antamista ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voiko yritys, joka toimii niissä olosuhteissa, joissa valittaja toimii, eli yritys, joka jalostaa ja pakkaa kuivattuja viinirypäleitä ja joka on sijoittautunut maan tiettyyn osaan, johon lailla kielletään tuomasta maan muista osista peräisin olevia eri lajikkeisiin kuuluvia kuivattuja viinirypäleitä jalostusta ja pakkaamista varten, minkä vuoksi kyseisen yrityksen on mahdotonta viedä kuivattuja viinirypäleitä, joita se olisi jalostanut edellä mainituista lajikkeista peräisin olevista kuivatuista viinirypäleistä, vedota tuomioistuimessa siihen, että asianomaiset lainsäädäntötoimet ovat ristiriidassa EY 29 artiklan kanssa?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, –– ovatko Kreikan sisäisen oikeuden edellä mainittujen, tässä asiassa sovellettavien säännösten kaltaiset säännökset, joissa yhtäältä kielletään edelleenvientitarkoituksessa tehtävä kuivattujen viinirypäleiden tuonti maan tietyiltä alueilta tiettyyn osaan sekä varastointi ja jalostus tässä osassa, jossa saadaan jalostaa vain siellä tuotettuja kuivattuja viinirypäleitä, ja joissa toisaalta varataan suojattu alkuperänimitys vain sellaisille viinirypäleille, joita on jalostettu ja jotka on pakattu tietyllä alueella, jossa ne tuotetaan, ristiriidassa EY 29 artiklan kanssa, jossa kielletään viennin määrälliset rajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet?

3) Mikäli toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, – – muodostaako tuotteen, joka määritetään maantieteellisesti jäsenvaltion sisäisessä oikeudessa ja jonka osalta ei ole myönnetty mahdollisuutta käyttää erityistä erottavaa nimitystä, joka muistuttaa siitä, että tuotteen myönnetään yleisesti olevan sen perusteella, että se on peräisin tietyltä maantieteelliseltä alueelta, laadultaan korkeampi ja ainutlaatuinen, suojeleminen EY 30 artiklassa tarkoitetun hyväksytyn pakottavaa yleistä etua koskevan tavoitteen, jonka vuoksi on sallittua poiketa EY 29 artiklan määräyksestä, jossa kielletään toteuttamasta kyseisen tuotteen viennin määrällisiä rajoituksia ja vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

21 Ennakkoratkaisukysymyksillään, jotka on tutkittava yhdessä, kansallinen tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, onko EY 29 artikla – ja jos on, niin missä määrin – esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa yhtäältä kielletään tuomasta kyseisen jäsenvaltion muilta alueilta peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä kyseisen jäsenvaltion tietylle alueelle, jolla on sallittua varastoida, jalostaa ja pakata vain siellä tuotettuja viinirypäleitä, sekä varastoimasta, jalostamasta ja pakkaamasta niitä tällä alueella vientiä varten ja jossa toisaalta varataan suojattu alkuperänimitys Vostizza vain sellaisille kuivatuille viinirypäleille, joita on jalostettu ja jotka on pakattu tietyllä alueella, jossa ne myös tuotetaan.

22 Aluksi on muistutettava, että EY 29 artiklan mukaan jäsenvaltioiden väliset viennin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutuksiltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kyseisellä artiklalla on tunnustettu olevan välitön oikeusvaikutus ja näin ollen siinä myönnetään yksityisille oikeuksia, joita jäsenvaltioiden tuomioistuinten on suojattava (ks. vastaavasti mm. asia 83/78,

Redmond, tuomio 29.11.1978, Kok., s. 2347, Kok. Ep. IV, s. 265, 66 ja 67 kohta sekä asia C-47/90, Delhaize ja Le Lion, tuomio 9.6.1992, Kok., s. I-3669, 28 kohta).

23 Näin ollen Fragkopoulosin kaltaisessa tilanteessa oleva yritys, jonka toimialana on jalostaa ja pakata kuivattuja viinirypäleitä muihin jäsenvaltioihin vientiä varten ja joka on sijoittautunut jäsenvaltion tietylle alueelle, johon on kansallisen lainsäädännön nojalla kiellettyä tuoda kyseisen valtion muilta alueilta peräisin olevia eri lajikkeisiin kuuluvia kuivattuja viinirypäleitä jalostusta ja pakkaamista varten, minkä vuoksi kyseisen yrityksen on mahdotonta viedä kyseisiltä alueilta peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä, voi pätevästi vedota kansallisessa tuomioistuimessa EY 29 artiklaan.

24 Kyseisen artiklan sisällön osalta on arvioitava seuraavaksi, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaista kansallista lainsäädäntöä pidettävä tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevan perusperiaatteen rajoituksena ja mikäli näin on, onko se objektiivisesti perusteltavissa.

EY 29 artiklassa tarkoitettu rajoitus

25 On ensinnäkin selvitettävä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaista kansallista lainsäädäntöä pidettävä EY 29 artiklassa tarkoitettuna viennin määrällisenä rajoituksena tai tällaista rajoitusta vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä.

26 Koska pääasiassa kyseessä olevassa lainsäädännössä ei suoraan perusteta viennin määrällisiä rajoituksia, sen ei voida sellaisenaan katsoa olevan EY:n perustamissopimuksen kyseisessä artiklassa tarkoitettu viennin määrällinen rajoitus.

27 Siitä, onko kyseisellä lainsäädännöllä samassa artiklassa tarkoitetun viennin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavan toimenpiteen tunnusmerkit, on täsmennettävä, että – kuten asetuksen N:o 2201/96 1 artiklasta käy ilmi - EY 34 artiklassa tarkoitettu yhteinen markkinajärjestely koskee kuivattuja viinirypäleitä. Lisäksi on todettava, kuten oikeuskäytännöstä käy ilmi, että tällaisessa tapauksessa viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä ovat kaikki toimet, jotka voivat tosiasiallisesti tai mahdollisesti rajoittaa yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai välillisesti (ks. mm. asia 94/79, Vriend, tuomio 26.2.1980, Kok., s. 327, 8 kohta ja asia C-272/95, Deutsches Milch-Kontor, tuomio 15.4.1997, Kok., s. I-1905, 24 kohta).

28 On todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella kansallisella lainsäädännöllä, jossa kielletään Fragkopoulosin kaltaista taloudellista toimijaa hankkimasta muulta maantieteelliseltä alueelta kuin minne kyseinen yritys on sijoittautunut – käsiteltävässä asiassa alueen A ensimmäisestä osasta ja koko alueelta B – peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä, on kiistatta vaikutusta kyseisen yrityksen viennin määrään, koska se voi jalostaa ja pakata vain sillä alueella, jonne se on sijoittautunut – eli alueen A toisessa osassa – tuotettuja kuivattuja viinirypäleitä (ks. vastaavasti myös asia C-293/02, Jersey Produce Marketing Organisation, tuomio 8.11.2005, Kok., s. I-9543, 80 kohta).

29 Tästä seuraa, että tällainen kansallinen lainsäädäntö on omiaan rajoittamaan ainakin mahdollisesti yhteisön sisäistä kauppaa ja sen on näin ollen katsottava olevan viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide, joka on lähtökohtaisesti

kielletty EY 29 artiklassa. Nyt käsiteltävässä asiassa näin on erityisesti, koska lain 553/1977 1 §:n 2 ja 4 momentissa kielletään nimenomaisesti korinttien vienti, jos tässä laissa asetettuja edellytyksiä niiden jalostamisesta, varastoinnista ja pakkaamisesta niiden tuotantoalueella ei noudateta.

30 Lisäksi siitä, että suojattu alkuperänimitys Vostizza on varattu vain sellaisille kuivatuille viinirypäleille, jotka on jalostettu ja pakattu samalla alueella, jossa ne on tuotettu, on riittävää todeta, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan se, että Euroopan unionin tasolla rekisteröityä suojattua alkuperänimitystä saadaan käyttää, jos tuotantoaluetta koskevat edellytykset täyttyvät, on EY 29 artiklassa tarkoitettu viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide (ks. vastaavasti mm. asia C-469/00, Ravil, tuomio 20.5.2003, Kok., s. I-5053, 88 kohta sekä asia C-108/01, Consorzio del Prosciutto di Parma ja Salumificio S. Rita, tuomio 20.5.2003, Kok., s. I-5121, 59 kohta).

31 Tässä tilanteessa on seuraavaksi selvitettävä, voivatko tällaiset tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevat rajoitukset olla objektiivisesti perusteltavissa.

Kyseisten rajoitusten mahdollinen oikeuttaminen

32 Koska vain alueen A ensimmäisessä osassa tuotetuilla eli Vostizza-lajikkeen kuivatuilla viinirypäleillä on suojattu alkuperänimitys, kyseisen kansallisen lainsäädännön mahdollisen oikeuttamisen osalta on erotettava toisistaan yhtäältä kielto siirtää kuivattuja viinirypäleitä alueen A kahden osan välillä ja toisaalta kielto siirtää alueelta B

peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä alueen A toiseen osaan, jossa on Fragkopoulosin toimipaikka ja jolle ei ole myönnetty suojattua alkuperänimitystä.

Kielto siirtää kuivattuja viinirypäleitä alueen A kahden osan välillä

33 Edellisessä kohdassa esiin tuodusta ensimmäisestä seikasta on todettava, että unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käyvän ilmi, että velvollisuudella käsitellä ja pakata Vostizza-lajikkeen kuivattuja viinirypäleitä yksinomaan alueen A ensimmäisessä osassa sekä samanaikaisella, lain 553/1977 1 §:n 4 momentissa säädetyllä kiellolla siirtää kuivattuja viinirypäleitä alueen A kahden osan välillä sillä seurauksella, että kyseisen alueen toiseen osaan sijoittautuneen tuottajan on täysin mahdotonta käsitellä ja pakata Vostizza-lajikkeen kuivattuja viinirypäleitä, on tarkoitus suojata tälle lajikkeelle unionin oikeuden nojalla myönnettyä suojattua alkuperänimitystä.

34 Tässä yhteydessä on muistutettava, että unionin lainsäädännöstä ilmenee yleinen suuntaus, jonka mukaan yhteisen maatalouspolitiikan alaan kuuluvien tuotteiden laatua korostetaan kyseisten tuotteiden maineen edistämiseksi käyttämällä muun muassa alkuperänimityksiä, jotka ovat erityisen suojelun kohteena (asia C-388/95, Belgia v. Espanja, tuomio 16.5.2000, Kok., s. I-3123, 53 kohta). Kyseinen suuntaus ilmenee maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta 14.7.1992 annetusta neuvoston asetuksesta (ETY) N:o 2081/92 (EYVL L 208, s. 1), jolla pyritään sen perustelukappaleiden mukaan erityisesti tyydyttämään odotukset, joita kuluttajalla on tuotteiden laadun ja tuotteiden tietyn

maantieteellisen alkuperän osalta, sekä helpottamaan sitä, että tuottajat voivat saada yhtäläisissä kilpailuolosuhteissa paremmat tulot vastineena aidoille pyrkimyksille parantaa laatua (ks. em. asia Ravil, tuomion 48 kohta sekä em. asia Consorzio del Prosciutto di Parma ja Salumificio S. Rita, tuomion 63 kohta).

35 Alkuperänimitysten haltijoita suojellaan sovellettavalla säännöstöllä, jotta sellaiset ulkopuoliset, jotka pyrkivät hyötymään nimitysten saamasta maineesta, eivät voisi käyttää kyseisiä nimityksiä väärin. Alkuperänimitysten tarkoituksena on taata se, että sillä varustettu tuote on peräisin määritellyltä maantieteelliseltä alueelta ja että sillä on tietyt erityisominaisuudet. Alkuperänimityksillä voi olla hyvä maine kuluttajien keskuudessa, ja ne voivat olla niille tuottajille, jotka täyttävät kyseisten nimitysten käyttämisen edellytykset, tärkeä keino hankkia asiakkaita. Alkuperänimitysten maine riippuu siitä mielikuvasta, joka kuluttajilla on niistä. Tämä mielikuva riippuu puolestaan olennaisesti tuotteen erityisominaisuuksista ja yleisemmin ottaen sen laadusta (ks. em. asia Belgia v. Espanja, tuomion 54–56 kohta). Kuluttajan silmissä tuottajien maineen ja tuotteiden laadun välinen yhteys riippuu lisäksi siitä, että hän on vakuuttunut alkuperänimityksellä myytyjen tuotteiden aitoudesta (ks. em. asia Ravil, tuomion 49 kohta ja em. asia Consorzio del Prosciutto di Parma ja Salumificio S. Rita, tuomion 64 kohta).

36 EY 30 artiklan mukaan EY 29 artikla ei estä sellaisia vientiä koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja muun muassa teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi.

37 Koska on selvää, että alkuperänimitykset kuuluvat EY 30 artiklassa tarkoitettuihin teollisoikeuksiin ja kaupallisiin oikeuksiin, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen edellytyksen, jonka mukaan on kiellettyä kuljettaa kuivattuja viinirypäleitä alueen A kahden osan välillä, on näin ollen katsottava olevan unionin oikeuden mukainen siitä huolimatta, että se rajoittaa kaupankäyntiä, jos voidaan osoittaa, että edellytys on

tarpeellinen ja oikeasuhteinen keino Κορινθιακή Σταφίδα Βοστίτσα (Korinthiaki Stafida Vostitsa) -alkuperänimityksen hyvän maineen säilyttämiseksi (ks. vastaavasti em. asia Belgia v. Espanja, tuomion 58 ja 59 kohta sekä em. asia Consorzio del Prosciutto di Parma ja Salumificio S. Rita, tuomion 66 kohta).

38 Vaikka tämäntyyppinen toimenpide soveltuukin Vostizza-lajikkeen kuivatuille viinirypäleille myönnetyn suojatun alkuperänimityksen suojaamiseen, on huomattava, että – toisin kuin kansallinen tuomioistuin väittää – jotta voitaisiin katsoa sen olevan oikeutettu, ei kuitenkaan riitä, että todetaan, ettei mikään muu toimenpide ole yhtä tehokas kuin ehdoton kielto siirtää kuivattuja viinirypäleitä alueen A kahden osan välillä.

39 Päinvastoin on niin, että tutkittaessa kyseisen rajoituksen oikeasuhteisuutta on selvitettävä vielä, ylitetäänkö tässä yhteydessä toteutetuilla keinoilla se, mikä on tarpeen tavoitellun oikeutetun päämäärän saavuttamiseksi. Toisin sanoen on arvioitava, olisiko olemassa vaihtoehtoisia toimenpiteitä, joilla myös voidaan saavuttaa tämä päämäärä mutta joilla rajoitetaan vähemmän yhteisön sisäistä kauppaa.

40 Tästä kysymyksestä on todettava, kuten Alankomaiden hallitus on todennut kirjallisissa huomautuksissaan ja julkisasiamies on muistuttanut ratkaisuehdotuksensa 77 kohdassa, että olisi täysin mahdollista ottaa käyttöön tavaroiden vapaata liikkuvuutta vähemmän rajoittava ratkaisu, kuten se, että edellytettäisiin erillisiä tuotantolinjoja ja jopa erillisiä varastoja, joissa varastoitaisiin, jalostettaisiin ja pakattaisiin ainoastaan samaa maantieteellistä alkuperää olevia kuivattuja rypäleitä.

41 Fragkopoulos on lisäksi korostanut, ettei sen pääasiassa esittämällä pyynnöllä pyritä saamaan lupaa sekoittaa kuivattujen viinirypäleiden eri lajikkeita. Lisäksi

Fragkopoulos on täsmentänyt istunnossa, että alueen A kahteen osaan sijoittautuneiden kuivattujen viinirypäleiden tuottajien lukumäärä on alle kymmenen, joten kullakin tuotantopaikalla voitaisiin helposti toteuttaa yllätystarkastuksia, kuten julkisasiamies on selostanut ratkaisuehdotuksensa 78 kohdassa. Koska kuivattujen viinirypäleiden eri lajikkeiden sekoittaminen on käsiteltävässä asiassa sallittua alueella B, tällaiset tarkastukset olisivat tarpeen vain alueella A.

42 Lisäksi tässä yhteydessä on huomautettava, että rajoittavan toimenpiteen voidaan katsoa olevan unionin oikeuden vaatimusten mukainen vain, jos se tosiasiallisesti vastaa tavoitteeseen saavuttaa tavoiteltu päämäärä johdonmukaisella ja järjestelmällisellä tavalla.

43 On ilmeistä, ettei laissa 553/1977 ole säädetty Vostizza-lajikkeeseen kuuluvien kuivattujen viinirypäleiden osalta, joilla on suojattu alkuperänimitys, sellaisesta eritelmästä, josta säädettiin edellä mainituissa asioissa Ravil sekä Consorzio del Prosciutto di Parma ja Salumificio S. Rita kyseessä olleissa kansallisissa lainsäädännöissä. Etukäteen määritettyjen objektiivisten kriteerien – joita ovat esimerkiksi yksityiskohtainen kuvaus suojatusta tuotteesta sekä sen tärkeimmistä ominaisuuksista, todisteet siitä, että kyseinen tuote on peräisin tietyltä maantieteelliseltä alueelta, kuvaus tuotteen tuotannon menetelmästä, joka voi olla paikallinen, sekä vaatimukset, joita on noudatettava, jotta suojattua alkuperänimitystä voidaan käyttää – puuttuessa on kuitenkin vaikeaa taata sen tuotteen väitetty korkea laatu, jota suojatulla alkuperänimityksellä on tarkoitus suojata.

44 Lisäksi on huomautettava, että pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä vahvistetaan erilaisia sääntöjä kuivattujen viinirypäleiden eri tuotantoalueille.

45 On selvää, että alueella B sijaitsevat tuottajat voivat jalostaa, varastoida, pakata ja viedä kuivattuja viinirypäleitä koko alueelta A mukaan luettuna sen ensimmäinen osa, josta Vostizza-lajike on peräisin. Kreikan lainsäädännössä säädetään tämän osalta vain velvollisuudesta merkitä asianmukaisella tavalla näistä eri lähteistä saatujen kuivattujen viinirypäleiden sekoitus eli velvollisuudesta lisätä esillä olevassa asiassa merkintä, josta käy ilmi, että kyseessä on alueilta A ja B peräisin olevien kuivattujen viinirypäleiden sekoitus. Kreikan lainsäätäjä näyttää näin ollen katsoneen, että toimijat, jotka ovat sijoittautuneet alueelle, josta tulee tunnetusti heikompilaatuisia kuivattuja viinirypäleitä, voivat pätevästi jalostaa toisella maantieteellisellä alueella tuotettuja parempilaatuisia kuivattuja viinirypäleitä mukaan luettuna rypäleet, joilla on suojattu alkuperänimitys, mikäli ne noudattavat vain pakkausmerkintöjä koskevaa velvollisuutta, jonka avulla voidaan estää vilpillinen toiminta.

46 Kuten julkisasiamies on korostanut ratkaisuehdotuksensa 75 kohdassa, ei ole ilmeistä, miksi alueen A kahden osan välillä ei voitaisi toteuttaa samanlaista käytäntöä. Toisin sanoen on epäselvää, miksi alueen A toisen osan tuottajiin sovelletaan paljon rajoittavampaa toimenpidettä siten, että niitä kielletään täysin jalostamasta kuivattuja viinirypäleitä, jotka ovat peräisin alueen A toisesta osasta, jossa tuotetaan Vostizza-lajiketta.

47 Fragkopoulos on lisäksi korostanut, ilman että tätä olisi kiistetty, että sen pyynnöllä ei missään tapauksessa pyritä hyötymään perusteettomasti alueen A ensimmäisestä osasta peräisin oleville kuivatuille viinirypäleille varatusta suojatusta alkuperänimityksestä ja että se on valmis käyttämään tuotemerkintöjä, joista käy selvästi ilmi kyseisten rypäleiden maantieteellinen alkuperä.

48 Kreikassa nykyisin voimassa olevan kaltaisen järjestelmän johdonmukaisuus vaikuttaa erityisen ongelmalliselta sen jälkeen, kun vuodesta 2008 lähtien kuivatuille viinirypäleille, jotka ovat peräisin Zakynthosin saarelta eli alueelta, joka kuuluu alueeseen B, josta peräisin olevat kuivatut viinirypäleet ovat kiistatta heikompilaatuisia, on myönnetty suojattu alkuperämerkintä, mutta alueen A toisesta osasta peräisin olevia

kuivattuja viinirypäleitä, jotka ovat niitä parempilaatuisia, ei ole suojattu tähän päivään mennessä.

49 Näin ollen on todettava, ettei kuivattujen viinirypäleiden siirtämistä alueen A kahden osan välillä koskevan ehdottoman kiellon, josta on säädetty pääasian kohteena olevassa kansallisessa lainsäädännössä, voida katsoa olevan objektiivisesti perusteltu EY 30 artiklassa tarkoitetun teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemisen perusteella, koska sillä ei tavoitella tätä päämäärää johdonmukaisella tavalla eikä se ole suhteellisuusperiaatteen vaatimusten mukainen.

Kielto siirtää alueelta B peräisin olevia tuotteita alueen A toiseen osaan

50 Edellä tämän tuomion 32 kohdassa esiin tuodusta toisesta seikasta eli kiellosta siirtää alueelta B peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä alueen A toiseen osaan, sellaisena kuin tästä kiellosta säädetään lain 553/1977 1 §:n 2 momentissa, on muistutettava, että kyseisessä toisessa osassa, jonne Fragkopoulos on sijoittautunut, tuotetuilla Korfos-lajikkeen kuivatuilla viinirypäleillä ei ole suojattua alkuperänimitystä, jollainen on alueen A ensimmäisessä osassa tuotetuilla Vostizza-lajikkeen kuivatuilla viinirypäleillä. Tästä seuraa, että kieltoa tuoda alueelta B peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä alueen A toiseen osaan ei voida perustella tarpeella suojata tätä suojattua alkuperänimitystä.

51 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy kuitenkin ilmi, että viennin määrällisiä rajoituksia vaikutuksiltaan vastaava, periaatteessa EY 29 artiklan vastainen kansallinen toimenpide voi olla perusteltu paitsi jostakin EY 30 artiklassa mainitusta syystä myös yleistä etua koskevien pakottavien vaatimusten täyttämiseksi, jos mainittu toimenpide

on oikeassa suhteessa tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään (ks. mm. asia C-205/07, Gysbrechts ja Santurel Inter, tuomio 16.12.2008, Kok., s. I-9947, 45 kohta).

52 Nyt käsiteltävässä asiassa on näin ollen selvitettävä, onko tilanteessa, jossa alueen A toisessa osassa tuotetuille eli Korfos-lajikkeen kuivatuille viinirypäleille ei ole rekisteröity suojattua alkuperänimitystä unionin tasolla, mahdollista vedota pätevästi johonkin EY 30 artiklassa tarkoitettuun perusteeseen tai yleistä etua koskevaan pakottavaan vaatimukseen.

53 Ensinnäkin Kreikan hallitus toteaa, että pääasian kohteena olevan kansallisen lainsäädännön tavoitteena on välttää kuivattujen viinirypäleiden eri lajikkeiden sekoittaminen alueella A tuotettujen kuivattujen viinirypäleiden, joita pidetään parempilaatuisina kuin alueella B tuotettuja kuivattuja viinirypäleitä, laadun suojaamiseksi.

54 On kuitenkin muistutettava, ettei kansallista toimenpidettä, joka rajoittaa tavaroiden vapaata liikkuvuutta, voida oikeuttaa pelkästään sillä perusteella, että sillä pyritään suojaamaan jäsenvaltiossa jonkin tuotteen väitettyä laatua, jollei sille ole myönnetty suojattua alkuperänimitystä (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-158/04 ja C-159/04, Alfa Vita Vassilopoulos ja Carrefour-Marinopoulos, tuomio 14.9.2006, Kok., s. I-8135, 23 kohta).

55 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 66 kohdassa, on perustamissopimuksen tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten tarkoituksen vastaista, että jäsenvaltiot perustavat alueelleen ylittämättömiä sisärajoja tiettyjen tuotteiden väitetyn paremman laadun varmistamiseksi, varsinkin, kun unionin oikeudessa annetaan tarvittavat välineet sellaisten tuotteiden laadun suojaamiseksi, joilla

on ominaisuuksia, joiden vuoksi ne ansaitsevat erityisen suojelun (ks. vastaavasti myös edellä tämän tuomion 34 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

56 Toiseksi kansallinen tuomioistuin toteaa ennakkoratkaisupyynnössään, että alueelta A peräisin olevilla kuivatuilla viinirypäleillä on kreikkalaisten kuluttajien keskuudessa erityinen maine ja arvostus. Tämän toteamuksen perusteella se näyttäisi katsovan, että kyseisen kansallisen lainsäädännön olemassaolon oikeutuksena on kuluttajansuoja siten, että pyritään estämään kaikki mahdollisuudet petoksiin, joita aiheutuisi kuivattujen viinirypäleiden eri lajikkeiden sekoittamisesta.

57 Tästä on muistutettava, kuten jo edeltä tämän tuomion 43 kohdasta ja sitä seuraavista kohdista käy ilmi, ettei pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö vaikuta johdonmukaiselta, koska sen nojalla alueella B on sallittua sekoittaa kuivattujen viinirypäleiden eri lajikkeita – mukaan luettuna koko alueelta A, johon sisältyy alue, jolla on suojattu alkuperänimitys, peräisin olevat kuivatut viinirypäleet –, kun taas kaikki sekoittaminen on kiellettyä koko alueella A mukaan luettuna sen toinen osa, jota ei suojata suojatulla alkuperänimityksellä.

58 Tästä seuraa, ettei kyseisellä lainsäädännöllä estetä ehdottomasti kuivattujen viinirypäleiden eri lajikkeiden kaikenlaista sekoittamista, eikä myöskään vaikuta siltä, että tuotteen laatu olisi ollut ratkaisevana kriteerinä lainsäätäjälle.

59 Vaikka katsottaisiinkin, että pääasiassa voitaisiin hyödyllisesti vedota kuluttajansuojaa ja petosten ehkäisemistä koskevaan hyväksyttyyn yleistä etua koskevaan tavoitteeseen, olisi vielä selvitettävä, onko kyseinen rajoitus suhteellisuusperiaatteen mukainen.

60 Edellä tämän tuomion 40 ja 41 kohdassa selostetuista syistä, joita sovelletaan soveltuvin osin myös sellaisten toimenpiteiden oikeasuhteisuuden arviointiin, joilla kielletään alueelta B peräisin olevien kuivattujen viinirypäleiden tuonti alueen A toiseen osaan, on todettava, että on olemassa muita toimenpiteitä, joilla rajoitetaan vähemmän Kreikassa tuotettujen kuivattujen viinirypäleiden vapaata liikkuvuutta, kuten mahdollisuus asettaa kyseisille tuottajille velvollisuus pitää erillisiä tuotantolinjoja ja/tai varastoja ja velvollisuus käyttää asianmukaisia tuotemerkintöjä jalostettujen kuivattujen rypäleiden maantieteellisen alkuperän mukaan sekä mahdollisuus taata näiden velvoitteiden noudattaminen yllätystarkastusten ja asianmukaisten seuraamusten avulla.

61 Näin ollen kuivattujen viinirypäleiden siirtämistä alueen A toisen osan ja alueen B välillä koskevan ehdottoman kiellon, josta on säädetty pääasian kohteena olevassa kansallisessa lainsäädännössä, ei voida katsoa olevan perusteltu kuluttajansuojan ja petosten ehkäisemisen perusteella, koska sillä ei tavoitella tätä päämäärää johdonmukaisella tavalla eikä se ole suhteellisuusperiaatteen vaatimusten mukainen.

62 Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen perusteella esitettyihin kysymyksiin on vastattava, että EY 29 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle lainsäädännölle, jossa säädetään ehdottomasta kiellosta tuoda, varastoida, jalostaa ja pakata kuivattuja viinirypäleitä vientiä varten sekä alueen A kahden osan välillä että alueen A toisen osan ja alueen B välillä, koska sen avulla ei voida johdonmukaisella tavalla saavuttaa tavoiteltuja oikeutettuja päämääriä ja koska sillä ylitetään se, mikä on tarpeen näiden päämäärien saavuttamiseksi.

Oikeudenkäyntikulut

63 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

EY 29 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle lainsäädännölle, jossa säädetään ehdottomasta kiellosta tuoda, varastoida, jalostaa ja pakata kuivattuja viinirypäleitä vientiä varten sekä alueen A kahden osan välillä että alueen A toisen osan ja alueen B välillä, koska sen avulla ei voida johdonmukaisella tavalla saavuttaa tavoiteltuja oikeutettuja päämääriä ja koska sillä ylitetään se, mikä on tarpeen näiden päämäärien saavuttamiseksi.

Allekirjoitukset